

De Handhavingskrant

Fietsdiefstal

Fietsdiefstal. Wie van ons heeft er nooit mee te maken gehad? In je studentenjaren deed je er vaak wat lacherig over. Je haalde je schouders op en schafte goedkoop een tweedehands karretje aan bij die ietwat louche verkoper die - achteraf bezien - misschien wel een heler was. En zo hielp je ongewild mee de carrousel in stand te houden. Aangifte doen werd, voor zover het al in je opkwam, in die dagen ook niet echt gestimuleerd. Nog voor je de term had uitgesproken, werd je al bijna het politiebureau uitgekeken door een moedeloos ogende agent, die met een beetje goede wil soms alsnog bereid was met twee vingers een pv-tje te tikken - waar je achteraf overigens nooit meer iets op terughoorde. Die tijd ligt nu gelukkig achter ons. Mede onder impulsen van het project Veiligheid begint bij Voorkomen is de aanpak van fietsdiefstal inmiddels een heuse prioriteit geworden. Niet alleen voor de politie, maar voor alle betrokken partners. Gemeenten zorgen voor meer plaatsen om je fiets veilig te stallen, slotenfabrikanten leveren stevige sloten die lastig te kraken zijn en de politie neemt aangiften van fietsdiefstal serieus. Ook fietsbezitters zelf leveren een bijdrage. Wie het unieke frame- en/of chipnummer noteert en goed bewaart, heeft grote kans zijn gestolen fiets - al dan niet dankzij het fietsdiefstalregister - weer terug te krijgen. Elke week worden meer dan duizend fietsen teruggevonden, dus het loont de moeite. Het kabinet heeft een scherpe doelstelling geformuleerd: in 2010 minimaal 100.000 gestolen fietsen minder dan in 2006. Een zware opgave, maar de cijfers uit de recente Veiligheidsmonitor - nu al 72.000 minder - laten zien dat het kan!

Ewald Riks
Projectdirecteur Veiligheid begint bij Voorkomen

Gemeenten waar fietsdiefstal veel voorkomt zullen toezichhouders inzetten voor gerichte, periodieke controles, vooral bij grote fietsenstallingen.

Grotere rol handhavers bij opsporing van heling en diefstal

Aantal gestolen fietsen moet omlaag

Het aantal gestolen fietsen moet afnemen, en flink ook. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken heeft daartoe afspraken gemaakt met de Rijksdienst voor het Wegverkeer, politie, OM, de fietsfabrikanten, verzekeraars, de BOVAG, VNG, ANWB, de Stichting aanpak voertuigcriminaliteit, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid en de Fietsersbond. Politie en gemeenten zullen werk maken van toezicht en handhaving. Dat staat in het Plan van Aanpak Fietsdiefstal.

In 2006 werden er ruim 750.000 fietsen gestolen, van de in totaal ruim achttien miljoen rijwielen die ons land rijk is. In 2010 moeten dat er minimaal 100.000 minder zijn. Bovendien moet het aantal aangiften omhoog. Op dit moment nemen volgens de Veiligheidsmonitor zeven van de tien eigenaren van een gestolen fiets niet de moeite om bij de politie langs te gaan. Het meest gehoorde motief: 'Het heeft toch geen zin'.

Niet acceptabel

Om die spiraal te doorbreken, is volgens Oskar Huurdeman, één van de opstellers van het Plan van Aanpak, een gemeenschappelijke inspanning nodig van alle betrokken partijen. "Rijk, gemeenten, de politie, het OM, de RDW, fietsproducenten, fietsenhandelaren, verzekeraars, fietsersorganisaties, de Fietsersbond - het moet van alle kanten komen. De maatregelen van al die partijen, die samenwerken in de Landelijke Stuurgroep Fietsdiefstal, zullen elkaar versterken. En als de afname eenmaal in gang is gezet, dan zal dat op zichzelf weer tot een verdere afname leiden. We ondermijnen het draagvlak voor de illegale fietsenmarkt."

Vervolg pagina 2 >>

In deze krant:

Hoe maak je je stad leefbaar en schoon? Roosendaal zocht en vond de oplossing in samenwerking met externe partijen. Burgemeester Marijnen: " Wij hebben niet de wijsheid in pacht, maar de kennis en ervaring die wij met integraal handhaven hebben opgedaan, delen we graag."

3

Wie bereikt het meeste, bromsnor of oom agent? Uit het onderzoek 'Streng doch rechtvaardig' blijkt dat bij kleine overtredingen een boete minder goed werkt dan een waarschuwing. Het verschil wordt kleiner als de handhaver uitlegt waarom hij de boete uitdeelt.

4

Voormalig beroepsofficier Geert van Uythoven kwam twee jaar geleden naar Valkenswaard. Hij maakte van zijn handhavers een hecht team en rekende af met het idee dat handhaven alleen tussen negen en vijf uur gebeurt. Toch lijkt teamleider Geert van Uythoven een handhaver van de meest menselijke soort. "Ik heb het bloed van een handhaver."

7

Bij het opsporen van gestolen fietsen kunnen scanners met een directe koppeling aan het fietsdiefstalregister goede diensten bewijzen.

Waarom ineens al die aandacht? Huurdeman: "Tijdens de honderd dagen van het kabinet bleek dat fietsdiefstal voor veel burgers een grote ergernis is. Tegelijkertijd zien velen het als een verschijnsel waar weinig tegen te doen is. We willen laten zien dat overtreding van regels niet acceptabel is. We willen duidelijk maken dat burgers zich aan de regels moeten houden en dat overtreding consequenties heeft. We hopen ook dat deze boodschap doorsijpelt naar andere handhavingsdomeinen."

Op straat

Chips, framenummers en het fietsdiefstalregister, in januari 2008 in gebruik genomen, maken het gemakkelijker om gestolen fietsen op te

sporen. "Gemeenten waar fietsdiefstal veel voorkomt zullen toezichhouders inzetten voor gerichte, periodieke controles, vooral bij grote fietsenstallingen. Denk aan stadions, stations, universiteiten. Van die controles moet een preventieve werking uitgaan. Fietsendieven en helers lopen meer risico en de vraag naar gestolen fietsen kan onder druk komen te staan. Onder andere in Amsterdam zijn goede ervaringen opgedaan met een controleteam dat ter plekke framenummers, chips en andere kenmerken natrekt en optreedt als er gestolen fietsen worden aangetroffen."

Gemeenten, opnieuw vooral de grotere, kunnen bovendien controleurs met een specifieke

opsporingsbevoegdheid aanstellen die de registers van opkopers van en handelaren in tweedehands fietsen nalopen. Ook de politie zal controles uitvoeren. Houdt een handelaar geen register bij, dan is hij in overtreding. Heeft een handelaar fietsen staan die niet voorkomen op de lijsten, dan is hij ook in overtreding. Ook van deze controles zal, zo is de verwachting, een preventieve werking uitgaan. De bij de BOVAG aangesloten handelaren hebben overigens een gedragscode die zegt dat ze geen gestolen fietsen verkopen.

Bij het opsporen van gestolen fietsen, op straat of in de winkel, kunnen scanners met een directe koppeling aan het fietsdiefstalregister goede diensten bewijzen. "Op dit moment zijn we bezig om uit te zoeken hoe we gemeenten en politie het beste kunnen ondersteunen bij de aanschaf", vertelt Huurdeman. "Als voor het gebruik van scanners aanvullende regelgeving nodig is, dan zal die er komen. Dat geldt ook voor het toezicht."

Lokfiets

Met de politiekorpsen is afgesproken dat ze heling van gestolen fietsen op internet aanpakken. Constateert de politie dat op een bepaalde site of door een bepaalde persoon regelmatig fietsen worden aangeboden, dan kan dat reden zijn voor nader onderzoek.

Een bekende dader, grof geweld bij het openbreken van sloten, een vast patroon (zelfde plek, tijdstip en manier van werken). Het mag lastig zijn om fietsendieven op te sporen, er zijn volgens Huurdeman wel degelijk gevallen waarin de politie tot actie moet overgaan: "Voorwaarde is natuurlijk wel dat er een degelijke analyse wordt gemaakt. Alleen zo kun je patronen op het spoor komen. Het gebruik van de zogenoemde lokfiets kan goede diensten bewijzen."

K O R T
nieuws

Convenant Handhaving natuurwetgeving ondertekend

Op 1 juli jl. ondertekenden minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), staatssecretaris De Jager van Financiën, de provincies, verenigd in het Inter Provinciaal Overleg (IPO), het Openbaar Ministerie en de politie het convenant Handhaving natuurwetgeving. In het convenant zijn afspraken vastgelegd voor een gecoördineerde handhaving van de natuurwetgeving. Gekozen is voor een programmatische aanpak waarbij op basis van gezamenlijke risicoanalyses landelijke prioriteiten zijn aangegeven. Doel is dat burgers en bedrijven de natuurwetgeving beter gaan naleven. In het convenant, dat loopt tot juli 2012, is ook vastgelegd dat de betrokken partijen de effecten van de aanpak zullen monitoren. Voor meer informatie: www.minlnv.nl.

del voor decentrale overheden die communicatie willen inzetten om de naleving van regelgeving te stimuleren. Berenschot doet dat samen met toekomstige gebruikers, op basis van onderzoek en ervaringen in het veld. Naar verwachting zal het instrument eind september beschikbaar zijn. Voor meer informatie zie www.servicecentrumhandhaving.nl.

Zeeland intensiveert samenwerking

Bestuurders van gemeenten, een waterschap, provincie, politie en het OM in Zeeland hebben met behulp van een speciaal daartoe ontwikkeld vlaggenspel onderwerpen benoemd voor een gezamenlijke aanpak. Intuïtief, kleurspoor overstijgend, spelenderwijs en onder begeleiding van facilitators van Handhaven met Effect onderzochten ze welke criteria daarbij een rol spelen. Deze criteria zijn de basis voor een provinciebrede risicoanalyse en een gezamenlijke interventiestrategie, die wordt bekrachtigd in het Provinciaal Handhavingsoverleg.

Ontwikkeling instrument voor handhavingscommunicatie

In opdracht van Handhaven met Effect ontwikkelt Berenschot een praktisch hulpmid-

Agenda

26 september

discussiemiddag Toezicht en Compliance

Georganiseerd door de redactie van het Tijdschrift voor Criminologie i.s.m. de Nederlandse Vereniging voor Kriminologie, naar aanleiding van een speciale uitgave over dit thema. Zie www.criminologie.nl.

9 oktober

VIDE Jaarcongres Integrale aanpak met effect!

Voor meer informatie zie www.videnet.nl.

30 oktober

Symposium Handhaving en Gedrag 2008

Inschrijven kan vanaf 20 september via www.justitie.nl/rechtshandhaving.

6 november

Landelijke contactdag BOA's

THOR (Toezichhouders & Handhavers Openbare Ruimte), de vereniging Stadswerk en het Servicecentrum Handhaving organiseren speciaal voor BOA's een congres. Meer informatie beschikbaar vanaf begin oktober via www.servicecentrumhandhaving.nl.

11 november

Netwerkbijeenkomst Veiligheid begint bij Voorkomen

Deze middag wordt georganiseerd voor de netwerkpartners van dit programma. Dat zijn (beleids)medewerkers van de ministeries van Justitie, BZK, VWS/Jeugd & Gezin, OC&W en VROM/WWI. Meer info via www.veiligheidbegintbijvoorkomen.nl.

3 december

Netwerkdag Handhaving

Speciaal voor de kenniskringen die door het Servicecentrum Handhaving worden ondersteund zal een mini-congres worden georganiseerd. Meer informatie is vanaf begin november beschikbaar via www.servicecentrumhandhaving.nl.

Regionale bijeenkomsten bestuurlijke boete en strafbeschikking

Het Servicecentrum Handhaving organiseert vier regionale voorlichtingsbijeenkomsten voor gemeenten, politie en Openbaar Ministerie:

29 oktober in Eindhoven

13 november in Rotterdam

17 november in Nijmegen

De datum en lokatie van de bijeenkomst voor de regio Noordoost zullen op de site van het Servicecentrum bekend worden gemaakt. Inschrijven kan vanaf half september. Voor meer informatie zie www.servicecentrumhandhaving.nl.

Handhaven kan op vele manieren. Dat is het interessante eraan. Nóg interessanter wordt het als de kennis over handhaven onderling wordt gedeeld. De rubriek Best Practices bericht over succesvolle handhavingspraktijken die het waard zijn om door te geven.

Ook bezig met een innovatief handhavingsproject dat navolging verdient? Meldt uw initiatief bij de redactie van de Handhavingskrant via servicecentrum@minjus.nl. Wij zien uw reacties graag tegemoet.

Roosendaal zet trend met integraal handhaven

Met onder meer 13.000 drugstoeristen die de stad wekelijks bezoeken lijkt het Brabantse Roosendaal niet te benijden. Toch heeft de gemeente deze problematiek beheersbaar gemaakt. De pas twee jaar oude afdeling 'Toezicht & Handhaving' heeft op alle mogelijke manieren de samenwerking met externe partijen gezocht én gevonden. Met een leefbare en schone stad als resultaat.

Burgemeester Marijnen en korpschef Stegman ondertekenen een convenant over samenwerking.

Integraal handhaven is een term waar de gemeente Roosendaal graag prat op gaat. Niet alleen als het gaat om de aanpak van het omvangrijke drugsprobleem – waar overigens sinds 2003 een apart project Courage voor loopt – maar op alle terreinen waar toezicht en handhaving nodig zijn. Burgemeester van de bijna 80.000 inwoners tellende stad is Michel Marijnen. “Tot twee jaar geleden was handhaving in onze gemeente nogal versnipperd. Dat wilden we veranderen. Het streven was om veel, zo niet alle handhavingstaken, onder één dak te brengen, inclusief de controle van allerhande vergunningen.”

Convenant

Integraal betekent vooral: samenwerken met regionale diensten. Zo werd om te beginnen een sterke relatie met de politie opgebouwd. Marijnen: “We hebben een convenant gesloten, waarin afspraken over samenwerking zijn vastgelegd. Zo is het hoofd van onze afdeling ‘Toezicht & Handhaving’ aanwezig bij het driehoeksoverleg tussen de gemeente, de politie en het Openbaar Ministerie. Dat zorgt voor een goede en snelle aansluiting bij alle zaken die spelen in de stad. Een oud-politiefchef, die in dienst van onze gemeente is gekomen, versterkt die band nog verder.” Door de samenwerking slaagde de gemeente er nog niet zo lang geleden in af te rekenen met de

overlast van een groep jongeren, die voor allerlei narigheid zorgde, zoals het laten struikelen van oudere mensen na een bezoek aan de fysiotherapeut. Met hulp van de politie, maar ook door nauwe samenwerking met welzijnsinstanties werd aan de problemen resoluut een einde gemaakt.

Communicatie essentieel

Monique van Etten-Wiedemeijer is het enthousiaste hoofd van de afdeling ‘Toezicht & Handhaving’, die inmiddels zo’n dertig personen telt; toezichthouders, inspecteurs Openbare Orde en Veiligheid, inspecteurs Bouwen en Wonen en juristen zorgen voor de totale handhaving op zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk gebied. De getogen Roosendaalse werkte een aantal jaren in het grootste probleemgebied van Rotterdam. Zij deed daar veel ervaring op met integraal samenwerken, maar zag in haar eigen stad eveneens voldoende uitdagingen liggen. “Onze mensen zijn inmiddels volledig gewend om met andere partijen samen te werken. We weten precies van elkaar wie op welk moment acteert. Dat vergt een goede communicatie van alle partijen. Al onze mensen zijn mobiel bereikbaar, ook ‘s avonds en in het weekend; dat heeft met name te maken met passie voor het vak handhaven.”

Integrale acties

Regelmatig voert de gemeente kleine en grotere onaangekondigde handhavingsacties uit. Deze actiematige aanpak vindt plaats in gebieden waar sprake is van een bepaald soort overlast. De ene keer kan het gaan om iets ogenschijnlijk onschuldigs als ongeoorloofde reclame rondom winkelpanden. Een andere keer gaat het om overlast als gevolg van de handel in (soft)drugs. ‘Toezicht & Handhaving’ treedt bij dit soort acties vaak op als coördinator, waarbij een jurist van de afdeling alle juridische aspecten voorbereidt en later ook afwikkelt. Bij dergelijke acties kunnen naast de politie bijvoorbeeld ook de Arbeidsinspectie, de Regionale Milieudienst, de Voedsel en Waren Autoriteit, het energiebedrijf, de Vreemdelingendienst, de Douane, de Belastingdienst en Parkeerbeheer deelnemen.

Ambitie

Burgemeester Marijnen: “Ook andere gemeenten, die horen over onze integrale aanpak en de goede werking ervan, vragen of we dit verhaal willen vertellen. Wij hebben niet de wijsheid in pacht, maar de kennis en ervaring die wij met integraal handhaven hebben opgedaan, delen we graag. Sterker nog: mijn persoonlijke ambitie is om deze vorm van samenwerken op te zetten voor een brede regio.”

Waarmee is de afdeling ‘Toezicht en Handhaving’ actief?

De gemeente Roosendaal handhaaft, onder meer via gerichte integrale acties, op de volgende terreinen:

- Bouwen en slopen
- Bestemmingsplannen
- Evenementen
- Gemeentegrond
- Reclame
- Milieu
- Jeugd en veiligheid
- Schone openbare ruimte
- Openbare orde en veiligheid
- Kamerverhuur
- Drugstoeristen en drugsoverlast via het project Courage

Boetes voor kleine overtredingen niet de juiste weg

Bromsnor of oom agent?

Het project Handhaving en Gedrag verzamelt wetenschappelijke kennis over de naleving en handhaving van zogeheten ordeningswetgeving. Nieuwste loot aan de stam is het onderzoek 'Streng doch rechtvaardig'. Belangrijkste conclusie op basis van de voorlopige resultaten: bij kleine overtredingen werkt een boete minder goed dan een waarschuwing. Maar, zo verzekert onderzoeker Jaap Ouwerkerk, het ligt iets ingewikkelder...

Hoe kun je overtreeders het beste aanpakken, hoe zorg je ervoor dat ze niet nog een keer de fout in gaan? Dat was de centrale vraag van het onderzoek. Ouwerkerk: "In zowel de theorie als de praktijk zie je twee hoofdrichtingen: de instrumentele route, waarin straffen en het vergroten van de pakkans voorop staat en de affectieve route, waarin interactie met de overtreder de overhand heeft. Het klinkt misschien vreemd maar er was nog geen overtuigend wetenschappelijk bewijs voor één van beide benaderingen."

Steven en Youssef

Voor hun onderzoek selecteerden Ouwerkerk, verbonden aan de Vrije Universiteit (VU), en zijn collega-onderzoekers Frenk van Harreveld en Joop van der Pligt van de Universiteit van Amsterdam (UVA) situaties ontleend aan de praktijk van drie handhavende instanties: de politie, de Voedsel en Waren Autoriteit en de Douane. Deze situaties waren: een fietser zonder licht, een satéverkoper op Koninginnedag die zijn stokjes bewaart in een slecht werkende koeling, een toerist die tien illegale dvd's uit het Verre Oosten meeneemt."

Vervolgens ontwikkelden ze een aantal scenario's, waarmee ze de effecten van de harde en de zachte aanpak konden meten. Ouwerkerk: "Gezien het grote aantal variabelen hebben we niet voor onderzoek in de handa-

vingspraktijk gekozen, maar met studenten gewerkt. Wat ook meespeelde was de ethische overweging dat we handhavers moeilijk konden vragen om in geval a harder op te treden dan in geval b."

In het ene scenario werd een sanctie uitgedeeld, in het andere een waarschuwing. In het ene geval door een vriendelijke agent, in het andere door een kortaangebonden bromsnor. De ene keer gaf de handhaver de overtreder gelegenheid zijn verhaal te vertellen, legde hij de procedure uit bij een overtreding van bijvoorbeeld verkeersregels, wees hij de overtreder op zijn verantwoordelijkheid en op het maatschappelijk belang van verkeersregels. De andere keer deelde de bromsnor alleen het hoogstnodige mee.

Sanctie en rechtvaardigheid, in benadering en uitleg. Aan deze variabelen voegden de onderzoekers er nog één toe: etniciteit. Ouwerkerk: "We hadden het vermoeden dat dat wel eens een rol zou kunnen spelen. De ene keer heette onze handhaver Steven Dekker, de andere keer Youssef Benzoukane. Ik geloof dat het de naam is van een speler uit het Marokkaanse jeugdelftal." Ook naar de invloed van etniciteit op de handhaving is volgens Ouwerkerk in Nederland nog nauwelijks onderzoek gedaan.

Legt een handhaver uit waarom hij een boete geeft, dan vergroot dat de naleving. Is de handhaver van allochtone afkomst dan gebeurt dat juist bij een waarschuwing.

Fietscontrole. Een waarschuwing met uitleg werkt beter dan een boete.

"We hebben de respondenten gevraagd aan te geven of ze de regels in het vervolg zouden naleven. Op de korte termijn: blijven lopen, ook als de agent uit beeld is. En voor de langere termijn: altijd met licht op de fiets of juist niet. We hebben onze respondenten bovendien gevraagd wat ze van de behandeling vonden - rechtvaardig of niet - en hoe ze tegen de handhaver aankeken. Met of zonder respect."

Oom agent

Strengere sancties bij kleine overtredingen blijken niet goed te werken. Maar was dat niet allang bekend? Ouwerkerk: "Misschien wel, maar je hoort toch regelmatig de roep om strenge straffen, ook vanuit de politiek. Ik ben er overigens wel van overtuigd dat de meeste handhavers heel goed weten dat minder zware interventies, in ons geval een waarschuwing, meer zoden aan de dijk zetten."

Boetes mogen dan minder goed werken dan een waarschuwing, het is niet het hele verhaal. Het verschil met een waarschuwing wordt ten dele opgeheven door een rechtvaardige behandeling. Speelt de agent de rol van 'oom agent', behandelt hij de overtreder vriendelijk, dan

neemt de bereidheid om in het vervolg en direct na de overtreding de regels te volgen, duidelijk toe. Opvallend is dat deze combinatie - boete en rechtvaardige behandeling - zelfs iets beter werkt dan de combinatie waarschuwing en rechtvaardige behandeling. Juist bij een boete hechten mensen veel waarde aan een rechtvaardige behandeling/procedure.

En de factor etniciteit? Wat is de rol van Youssef Benzoukane? Ouwerkerk: "Die is opvallend. Geeft een allochtone handhaver een boete en legt hij het keurig en vriendelijk uit, dan heeft dat nauwelijks effect op de naleving. Je ziet hier eigenlijk het omgekeerde. Een rechtvaardige behandeling heeft juist een versterkend effect op een waarschuwing. Geeft een allochtone handhaver een waarschuwing en doet hij dat rustig en vriendelijk, dan zal de neiging om de regels na te leven toenemen. De oorzaak? Dat is gissen. Wellicht een mooi thema voor nieuw onderzoek." Over het onderzoek Streng doch rechtvaardig en ander actueel onderzoek kunt u meer horen tijdens het symposium Handhaving en Gedrag van 30 oktober a.s. (zie Agenda, pagina 2).

Tilburg plaatst lastige bewoners voortaan uit huis

Het kabinet wil de bevoegdheden van burgemeesters om bewoners uit hun woning te zetten verruimen. In Tilburg komen ze echter een heel eind met het bestaande instrumentarium. Projectleider Veiligheid Saskia Laaper: "We zijn er nog niet maar we hebben flinke vooruitgang geboekt."

Laaper: "Er zijn drie wettelijke regelingen waarmee we bewoners die overlast veroorzaken kunnen aanpakken: de Rotterdamwet, de Wet Damocles en de Wet Victoria. Deze wetten bieden gemeenten mogelijkheden om bij ernstige overlast panden te sluiten. Het kan gaan om drugsoverlast, maar ook om bewoners die lawaai maken, rotzooi trappen en de buurt terroriseren."

De Wet Victoria biedt tot nog toe de beste aanknopingspunten voor de bestrijding van woonoverlast. Op basis van deze wet kan de gemeente een bestuursrechtelijke procedure beginnen, mits er voldoende verklaringen van omwonenden liggen. Laaper: "Zonodig gaan gemeente- en politieambtenaren en medewerkers van woningcorporaties op pad om een zaak beter onderbouwd te krijgen. Voordeel van deze wet is dat omwonenden ook anoniem een verklaring kunnen afleggen."

"De afgelopen vijf jaar hebben we 35 keer een beroep op de Wet Victoria gedaan. In slechts één geval weigerde de eigenaar om mee te werken en is de burgemeester overgegaan tot sluiting van het pand. De bewoners, een aantal alleenstaanden, kwamen op straat te staan. In de andere gevallen kozen de bewoners eieren voor hun geld of zegde de particuliere eigenaar of woningcorporatie de huurovereenkomst op. Daar gaan vaak zeer confronterende gesprekken met de bewoners en de eigenaar aan vooraf."

Volgens Saskia Laaper is uitzetting of opzegging van de huur door de gemeente een laatste

Inspiratie voor de wooncontainers in Tilburg waren de Skaeve Huuse uit Denemarken.

Saskia Laaper, projectleider Veiligheid van de gemeente Tilburg: "We doen er alles aan om uitzetting of opzegging van de huur te voorkomen."

redmiddel. "We doen er in Tilburg alles aan om dat te voorkomen. Via een systeem van buurtregie houden gemeente, politie, woningcorporaties, GGZ en maatschappelijk werk lastige bewoners in de gaten en regelen waar nodig en mogelijk hulp. Begeleiding, therapie, verslavingszorg, harde afspraken over beëindiging van de overlast met de huisuitzetting als stok achter de deur. In de meeste gevallen komen we er wel uit."

Helpt dat allemaal niet en blijven bewoners volharden in hun gedrag, dan grijpt de gemeente in. Laaper: "Bewoners komen dan terecht in een traject voor begeleid wonen. Dan komt het huurcontract op naam van het RIBW (Regionaal

Instituut voor Begeleid Wonen) of een andere instelling die hen ondersteuning biedt bij het op orde brengen van hun dagelijks leven. We onderzoeken of er meer mogelijkheden zijn om bewoners in dit traject te dwingen om hulp te accepteren."

In het uiterste geval kunnen bewoners via de bestuursrechtelijke weg uit hun woning worden gezet en rest alleen de crisisopvang. In de toekomst kunnen deze probleemgezinnen alleen nog onderdak vinden in een speciale wooncontainer. Deze porto-cabines, ook in gebruik als tijdelijke kantoorruimte, worden nog dit jaar aan de rand van de stad geplaatst. Een eindje bij andere bebouwing vandaan. Inspiratie waren de

Skaeve Huuse uit Denemarken, waar men al veel langer ervaring heeft met deze aanpak.

Saskia Laaper: "We hebben, net als veel andere gemeenten, veel te lang gewacht met de aanpak van asociale bewoners. Er zijn ook in onze gemeente te veel burgers die al jaren tot gek makens toe last hebben van hun burens. Inmiddels zijn we wel op de goede weg, zijn we flink bezig de overlast terug te dringen. Naast Buurtregie en het Veiligheidshuis starten we na de zomer met het Zorghuis, waarin alle zorgpartijen gaan samenwerken. Het gaat dan om casemanagement van personen en gezinnen waarbij sprake is van een stapeling van problemen, de meervoudige problematiek."

Wet Victoria (artikel 174a Gemeentewet).

Als aantoonbaar is dat de openbare orde wordt verstoord of sprake is van ernstige vrees daarvoor, kan de burgemeester een woning sluiten op grond van dit artikel.

Rotterdamwet of Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek.

Deze wet regelt onder andere dat gemeenten panden kunnen sluiten die de leefbaarheid van een buurt aantasten. De wet vindt zijn oorsprong in Rotterdam.

Wet Damocles (artikel 13b Opiumwet).

Deze wet maakt het voor de burgemeester mogelijk om voor het publiek toegankelijke lokalen en, sinds 1 november 2007 ook woningen, te sluiten als er drugs worden verkocht of verhandeld.

Wet Victor (artikel 16a Woningwet).

De wet Victor is bedoeld om de gemeente vervolgens (na bijvoorbeeld gebruikmaking van Victoria en Damocles) in staat te stellen na sluiting van het pand ook het beheer over te laten nemen (of over te dragen) en eventueel te onteigenen als er geen verbetering optreedt.

Samen in actie tegen hennep

Slim handhaven

Op deze plek terugkerend aandacht voor projecten en initiatieven die de handhaving vereenvoudigen, verbeteren of verduidelijken: slim handhaven, dus! Doe er uw voordeel mee...

In juni wijdde het Netwerk handhavingsjuristen een bijeenkomst aan de aanpak van hennepcultuur. Een verslag met Tilburg en Den Haag in de hoofdrol. Het Netwerk handhavingsjuristen is dit jaar opgericht door het Servicecentrum Handhaving om ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren.

Hennepcultuur is in Tilburg een relatief groot probleem. Ter vergelijking: Tilburg telt 23 growshops, tegenover elf in bijvoorbeeld Eindhoven. In onderzoek geeft bijna acht procent van de bevolking aan vaak overlast te ervaren van hennepcultuur. Ruim negentien procent ondervindt 'soms' overlast. Sinds enkele jaren heeft Tilburg een convenant voor de aanpak van hennepkwekerijen, ondertekend door de gemeente, het OM, de politie, vier woningcorporaties, één netwerkbeheerder, de sociaalmaatschappelijke opvang en de Belastingdienst. Doel is onder andere de politie efficiënter in te zetten door de gemeente het voortouw te laten nemen bij het ruimen van hennepkwekerijen. Ook moet er meer eenheid komen in het beleid van woningcorporaties. Hierover zijn heldere afspraken gemaakt.

De uitvoering van het convenant werpt zijn vruchten af. Werden in 2002 'maar' 69 kwekerijen ontmanteld, in 2006 waren dat er 277 en in 2007 243. Daarmee heeft de gemeente de hele lijst van meldingen van hennepcultuur weggewerkt. De coffeeshops ondervinden de gevolgen. De hennep prijs stijgt en de kwaliteit daalt, bijvoorbeeld doordat de hennep niet goed wordt gedroogd.

Spoedeisende bestuursdwang

Bij de start van de nieuwe aanpak bleek, tot ieders verrassing, éénderde van de kwekerijen in koopwoningen te zitten, inmiddels is dat opgelopen tot tweederde. Bij constatering van een hennepkwekerij past de gemeente spoedeisende bestuursdwang met kostenverhaal toe. Wanneer sprake is van gevaar kan de gemeente meteen optreden en de hennepkwekerij ruimen. De planten en kostbare apparatuur worden vernietigd en de overtreder moet de

kosten betalen. Gemeenten als Rotterdam en Amersfoort werken – in een iets andere vorm – al wat langer op deze manier.

De wettelijke basis voor die spoedeisende bestuursdwang berust in Tilburg op de Woningwet, het Bouwbesluit en de bouwverordening. Deze stellen veiligheidseisen om brand- of ander gevaar te voorkomen. De gemeente kan ingrijpen als sprake is van een gevaarlijke situatie. En dat is bij hennepcultuur vrijwel altijd aan te tonen, bijvoorbeeld omdat er is geknutseld aan de elektriciteitsinstallatie. Ook kan sprake zijn van risico op legionellabesmetting.

Kan er geen gevaar aangetoond worden, dan volgt Tilburg de strafrechtelijke aanpak. Dan neemt de politie de ruiming op zich.

Obstakels

De gemeente Tilburg stuit nog wel op obstakels. Zo verloopt het uitwisselen van gegevens soms moeizaam. Een ander knelpunt zijn de vele growshops die de kwekerijen bevoorraden. Deze worden intensief gecontroleerd en waar mogelijk aangepakt. Er lopen handhavingprocedures voor zowel het aantreffen van hennep als het afwijken van het bestemmingsplan (detailhandelsverbod). Daarnaast is voor growshops de exploitatievergunning ingevoerd. Met het door minister Hirsch Ballin aangekondigde verbod op het exploiteren van growshops kan deze aanpak hopelijk worden verbeterd en vereenvoudigd.

Verder ondervindt de gemeente dat de politie de hennepcultuur niet steeds voldoende aandacht kan geven. De nieuwe bestuursrechtelijke aanpak, waarbij de politie enigszins wordt ontlast, moet daar verandering in brengen.

Mogelijk speelt ook mee dat het kweken van hennep als redelijk onschuldig wordt gezien. De politie verhoort verdachten bijvoorbeeld vaak 'aan de keukentafel' in plaats van op het bureau. Ook wordt er nog te weinig vervolgonderzoek gedaan na het oprollen van een grotere kwekerij. De werkelijkheid is dat er veel harde criminaliteit schuilgaat achter hennep. Zo zijn in de eerste maanden van dit jaar al vijftien Tilburgse thuiskwekers overvallen.

Henneptrain

In Den Haag is de werkwijze anders. Daar ontmantelt de politie hennepkwekerijen op basis van het strafrecht. Zijn er voldoende 'hennepmeldingen', dan komt de 'henneptrain' in beweging en worden op één dag meerdere woningen bezocht. Het bestuursrecht is aanvullend. De gemeente sluit en verzegelt de woning bij spoedeisend gevaar. Ook zet de gemeente bestuursdwang in bij het opruimen van restanten.

In 2005 heeft de gemeente de Inhaalslag Handhaving opgezet. Daarbij staat een betere samenwerking binnen de gemeente voorop. Burgerzaken, de Dienst Stedelijke Ontwikkeling, Sociale Zaken, de brandweer en de bestuursdienst doen mee. Dit heeft geleid tot meer ontruiming van hennepplanten. In de periode 2006 tot mei 2008 zijn 246 hennepplanten aangeschreven, waarvan 100 in 2007. De gemeente kan ingrijpen op grond van verschillende wetten en verordeningen. De Huisvestingswet biedt aanknopingspunten voor het onttrekken van een woning aan de voorraad. In de Leefmilieuverordening staat een verbod op het exploiteren van een hennepkwekerij. De woningen worden in beslag genomen en pas vrijgegeven wanneer de woning weer geschikt is gemaakt voor bewoning. De gemeente houdt hier toezicht op. *Interesse voor het Netwerk handhavingsjuristen? Meldt u dan aan via servicecentrum@minjus.nl.*

Taskforce Hennep

Minister Hirsch Ballin van Justitie en minister Ter Horst van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hebben op 10 juli de Taskforce Aanpak Georganiseerde Hennepcultuur ingesteld. De taskforce moet de grootschalige hennepcultuur zichtbaar reduceren en het normaliseringsproces rond het kweken van hennep doorbreken. De horizon is 2011. In de taskforce zitten vertegenwoordigers van Binnenlandse zaken, de politie, de Belastingdienst (FIOD-ECD), het lokaal bestuur (bij hoofde van de burgemeester van Venlo) en het OM (voorzitter). De ministers hebben hoge verwachtingen van de

programmatische aanpak van de taskforce en het zogeheten barrièremodel: het opwerpen van hindernissen voor iedere schakel in de keten. De instelling van de taskforce is aangekondigd in het beleidsprogramma Versterking Aanpak Georganiseerde Misdaad (PVAGM), dat op 13 december 2007 naar de Tweede Kamer is gestuurd. De taskforce verzamelt alle initiatieven voor het aanpakken van de hennepcultuur en selecteert best practices. Ook knelpunten worden in kaart gebracht. U kunt ze doorgeven aan: pagh@brabant-noord.politie.nl.

Wie zijn toch die toezichhouders en handhavers die zich professioneel bezighouden met de naleving van onze wet- en regelgeving? Waar zitten ze, wat zijn hun taken en verantwoordelijkheden? En waar liggen hun prioriteiten? Op deze plek steeds een portret van een collega, partner of medewerker, in de handhavingssector.

Persoonlijk portret

'Ik heb het bloed van een handhaver'

Hij smeedde in twee jaar tijd van twaalf individuen een hecht team en rekende resoluut af met het idee dat handhaven in Valkenswaard alleen tussen negen en vijf uur gebeurt. Toch lijkt teamleider toezicht en handhaving Geert van Uythoven een handhaver van de meest menselijke soort, met een sterk gevoel voor verhoudingen.

"Kijk eens naar deze brief", zegt Van Uythoven met gepaste trots. Hij wijst op het dankwoord van een inwoner die op last van de gemeente illegale bebouwing moest terugdraaien. "Deze man bedankt ons voor de prettige samenwerking, ondanks de voor hem negatieve gevolgen. Dat is voor mij het ultieme bewijs dat je als handhaver niet alleen als boeman hoeft op te treden."

Geen uitzonderingen

Het tekent de handhaver in hart en nieren, die beslist gevoel heeft voor de menselijke maat en niet alleen denkt in termen van wetten en regels, al zijn die uiteindelijk wel bindend. "Voor mij is altijd de eerste vraag die je bij constatering van een overtreding stelt: is legalisatie mogelijk? Vaak genoeg blijkt bijvoorbeeld de vergunning alsnog verstrekt te

kunnen worden, maar soms gaat dat echt niet. Zo troffen we een tijdje terug in een van de buitengebieden van Valkenswaard een paardenstal aan die verbouwd was tot woning. Helaas voorzag het bestemmingsplan niet in een woonfunctie op die plek en dus moest het gebouw weer worden afgebroken. Als handhaver probeer je in zo'n geval zorgvuldig de gevolgde procedure uit te leggen, maar dat is niet het allerbelangrijkst. Begrip tonen voor de teleurstelling, je inleven in de gevoelens van de 'overtreder', er voor zorgen dat het leed niet nog zwaarder wordt." Wel constateert Van Uythoven in het algemeen een bijzonder laag acceptatievermogen bij burgers. "Veel mensen zijn erg egocentrisch. De helft van de bij ons gemelde klachten komt voort uit burenruzie. Als handhaver moet je ervoor waken dat

iemand jou gebruikt om een ander terug te pakken."

Leiding geven

Twee jaar geleden viel Van Uythoven op door zijn goede werk voor de Regionale Milieudienst West-Brabant. Reden voor Valkenswaard hem te vragen leiding te geven aan een groep handhavers. Voor de huidige teamleider geen onmogelijke 'klus', gezien een dertienjarige carrière als beroepsofficier. "Ik ben opgegroeid met het idee dat je dingen met elkaar moet doen. In het team zoals ik dat hier aantrof, was te weinig sprake van echte samenwerking. Inmiddels is alles anders en vormen de mensen één team, waarbij iemand met een bouwachtergrond als het nodig is ook taken op het gebied van milieu kan overnemen, en andersom."

Geen ambtenaren

Niet onbelangrijk is dat onder leiding van Van Uythoven de werktijden veel ruimer zijn belegd. "We werken niet alleen van negen tot vijf, maar ook in de avonden en weekenden. Het wekt soms bevreemding als buiten kantoor tijd onverwacht een handhaver op de stoep staat. 'Maar jullie zijn toch ambtenaren...?', is dan een veelgehoorde reactie. Er werken hier voornamelijk jonge mensen, die tot veel bereid zijn. De verbreding van het takenpakket maakt het werk niet alleen aantrekkelijker, maar zorgt ook voor meer efficiency, ook al is de bezetting krap. Ik geef graag leiding, maar vind de inhoudelijke kant van het werk nog veel te leuk om helemaal los te laten. Daarvoor zit het handhaven me te veel in het bloed."

Wet en werkelijkheid

Het Servicecentrum Handhaving behandelt (juridische) vragen uit de handhavingpraktijk. In 'Wet en werkelijkheid' lichten we er één vraag uit.

Hoe kun je kosten verhalen bij een bestuurlijke aanpak van hennepsteelt?

Bepaal eerst wie de overtreder is. Zeker bij tijdelijke (onder)verhuur kan het voorkomen dat de eigenaar, ook als die niets met de hennepkwekerij te maken heeft, toch verantwoordelijk wordt gesteld, bijvoorbeeld op grond van de Woningwet, het Bouwbesluit of de bouwverordening. Het is nog even afwachten hoe de rechter reageert, maar de gemeente

Rotterdam heeft bij de aanpak van hennepkwekerijen via bestemmingsplanvoorschriften al succes geboekt.

De kosten van bestuursdwang komen voor rekening van de overtreder, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevraagd. Bij

hennepkwekerijen moet worden gedacht aan: begeleidingskosten (uren) van de handhavende afdeling en de afvaldienst die de kwekerij ontmantelt, transport- en stortkosten en administratieve kosten. Ze lopen uiteen van 1500 tot 3500 euro. Is de overtreder niet te achterhalen of heeft hij onvoldoende middelen, dan draait de gemeente op voor de kosten.

Het besluit tot het toepassen van bestuursdwang moet schriftelijk aan de overtreder kenbaar worden gemaakt. Is er sprake van een gevaarlijke situatie en moet er meteen worden opgetreden, dan mag het besluit achteraf op schrift worden gesteld.

RE:

In de rubriek Re: reageren deskundigen op een actuele stelling. Deze keer gaat het over 'responsive regulation'.

Aan:

Rob Dortland; Jeroen Lugte; Peter Mascini

Onderwerp:

Handhavers dienen zowel overredend als bestraffend te kunnen optreden opdat ze altijd de meest geschikte stijl kunnen inzetten met nalevingsgedrag als resultaat.

Responsive regulation is een beleidstheorie die sinds het midden van de jaren '90 furore maakt, o.m. dankzij wetenschappers als Ayres en Braithwaite die de handhavingspiramide introduceerden. De meest gangbare interpretatie van het begrip is dat handhavers pas moeten overschakelen op een bestraffende aanpak als is gebleken dat overreding niet werkt. Reden daarvoor is dat de bestraffende stijl verminderde betrokkenheid, juridisering, verstoorde verhoudingen, verzet en achterhouden van informatie tot gevolg kan hebben. Verondersteld wordt dat dat bij de overredingsstijl niet het geval is. Volgens deze theorie moeten handhavingsorganisaties medewerkers in huis hebben die van beide markten thuis zijn.

..... **Van: Rob Dortland, plv. IG Voedsel en Waren Autoriteit:**

RE: Ja, die opvatting delen wij als Voedsel en Waren Autoriteit. Uit onderzoek blijkt dat de combinatie van adviseren en handhaven het meest effectief is. Wij noemen dat handhaven met verstand en gevoel. Dat doet een groot beroep op het vakmanschap van controleurs. Wij steken veel energie in het ontwikkelen en implementeren van handhavingsinstrumenten, waaronder nalevingshulp. Dat is nodig om te voorkomen dat er al te grote verschillen ontstaan tussen de handhavingsstijlen van controleurs of tussen teams van controleurs. Maar ondanks al het denkwerk dat er al is verzet, kan handhaven met verstand en gevoel in de praktijk van alledag voor een controleur knap lastig zijn. Een goed bedoeld advies komt niet altijd over, al was het maar omdat een controleur in de ogen van een ondernemer toch vooral iemand is die bestraffend kan optreden.

..... **Van: Jeroen Lugte, algemeen directeur Stadstoezicht Rotterdam:**

RE: Deze stelling geeft precies aan hoe medewerkers van Stadstoezicht op straat opereren. Zij kiezen die manier van bejegening van burgers of overtreders die op dat moment het meest passend is. Ons motto op straat is: praten is goed, maar optreden waar nodig. Dus soms aanspreken, waarschuwen en informeren, soms bekeuren en beboeten en soms doorpakken. Onder doorpakken verstaan wij in Rotterdam het aanhouden van een overtreder - desnoods door handboeien te gebruiken - en deze laten afvoeren door de politie naar een politiebureau. Doorpakken doen we als overtreders blijven weigeren hun ID-bewijs te laten zien, wederspanning of agressief worden of gaan beledigen en bedreigen. Hiermee laten we zien dat er grenzen zijn aan het gedrag van overtreders. Dat we dit gedrag niet zomaar accepteren en over onze kant laten gaan. Maar wel als uiterste middel. Zodoende kunnen we in elke situatie het meest passend optreden.

..... **Van: Peter Mascini, universitair docent sociologie aan de Erasmus universiteit**

RE: De stelling veronderstelt terecht dat regelvertreders niet over één kam kunnen worden geschoren en daarom verschillend moeten worden aangepakt. Toch is ze niet probleemloos in de praktijk te brengen. Denk aan leidinggevendenden die conflicten met regelvertreders niet hoog durven op te spelen, taalbarrières die overreding onmogelijk maken of tekorten aan trainingsmogelijkheden om schakelen tussen handhavingsstijlen aan te leren. Bovendien willen inspecteurs nog wel eens van mening verschillen over het type normadressant dat zij tegenover zich hebben. Toch is er ook ruimte om de toepassing van responsive regulation verder uit te breiden. Twee voorbeelden: het inschakelen van derde partijen als ngo's, marktleders en consumenten om onwillige bedrijven tot de orde te roepen, het bevoordelen van normadressanten die meer doen dan de wet naleven.

Nieuwe publicaties

'Stijlkeuzes in de handhaving' Ministerie van Justitie

Handhaven is het meest effectief als de handhavingsstijl past bij de doelgroep. TNS-NIPO heeft daarom, in opdracht van het Expertisecentrum Rechtspleging en Rechtshandhaving, handhavingsstijlen tegenover waardepatronen gezet. De onderzoekers hebben handhavers uit verschillende sectoren - gemeente, politie, een aantal rijksinspecties - naar hun favoriete handhavingsstijl gevraagd, zoals repressief of verleidend, principieel of pragmatisch, gericht op samenwerking of top-down. Voor het vaststellen van waardepatronen is het WIN-model van het NIPO gebruikt (WIN staat voor waardesegmenten in Nederland). Voor de horeca en de agrarische sector is uitgezocht wat het overheersende waardepatroon is. De agrariërs zaten meer aan de zorgzame, betrokken kant, onder de horecaondernemers waren meer zakelijk ingestelde personen en luxezoekers te vinden. Elk van deze waardepatronen vraagt om een aangepaste handhavingsstijl. Het rapport is vanaf eind oktober verkrijgbaar via de site van de uitgeverij Boom: www.bju.nl, in de reeks 'Handhaving en Gedrag'.

Colofon

De Handhavingskrant is een uitgave van het ministerie van Justitie. Deze krant wordt verspreid onder circa 60.000 bestuurders, ambtenaren en organisaties die professioneel actief zijn op het domein van de handhaving, met als doel om deze professionals te informeren over ontwikkelingen in de handhaving.

Aanmelding

De Handhavingskrant is een gratis uitgave. Belangstellenden kunnen een abonnement aanvragen via servicecentrum@minjus.nl of www.servicecentrumhandhaving.nl. De redactieraad is via ditzelfde adres te bereiken. De Handhavingskrant wordt ook meegezonden met Binnenlands Bestuur.

Uitgave

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving, in het bijzonder het programma Handhaven met Effect.

Tekst en vormgeving
Chapeau Communicatie, Rijswijk
design@cetera.nl, Rijswijk

Fotografie

ANP
Gemeente Roosendaal
Gemeente Tilburg
Jeroen Singelenburg
Willem Blauw

Druk

DeltaHage, Den Haag

Deze en vorige edities van de Handhavingskrant zijn te downloaden op: www.servicecentrumhandhaving.nl.